

**Opinia Centrului “Parteneriat pentru Dezvoltare”
cu referire la proiectul hotărîrii Guvernului cu privire la completarea ce se operează în Hotărîrea
Guvernului nr. 685 din 13.09.2012 Cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sectorului
întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020**

Centrul “Parteneriat pentru Dezvoltare” susține inițiativa Ministerului Economiei privind elaborarea celui de-al 3-lea plan ce integrează acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2018-2020. CPD apreciază faptul că în noul plan au fost vizate și acțiuni specifice promovării antreprenoriatului feminin în Moldova. Cu toate acestea, CPD consideră că există aspecte care ar putea fi îmbunătățite prin câteva prevederi suplimentare.

Context

Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 integrează dimensiunea de gen la un nivel incipient. Începând cu 2013, CPD elaborează anual indexul de integrare a dimensiunii de gen în politicile publice. Indexul măsoară la ce nivel documentele strategice respectă principiul egalității de gen la etapa de analiză și definire a problemei, la cea de planificare a rezultatelor și la cea de monitorizare și evaluare a implementării politicilor. Astfel, analiza Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020¹ a fost evaluată cu o medie de 0,5 puncte (din maximum 4 puncte), în așa fel fiind poziționată la etapa incipientă de integrare și abordare a necesităților și intereselor specifice ale femeilor și bărbaților din sectorul IMM. **Menționăm că integrarea perspectivei egalității de gen în politicile publice este o obligațiune² a Guvernului.**

Cu toate acestea, politica are o relevanță mare de gen, însă este elaborată într-un mod insensibil la dimensiunea de gen. Relevanța se explică prin diferențele de gen înregistrate pe piața muncii. Femeile câștigă în medie cu 12,4% mai puțin decât bărbații (87,6% din salariul mediu al bărbaților). Printre factorii ce cauzează această disparitate se enumeră numărul mic al femeilor în funcții administrative. Astfel, din totalul conducătorilor de toate nivelurile, bărbați reprezintă 57 %, iar 43% revin femeilor. În cazul primilor conducători de unități economico-sociale diferențele în aspect gender sunt și mai pronunțate. Raportul între femei și bărbați în rândul angajatorilor este de 1 la 4 (respectiv 26,9% femei și 73,1% bărbați), indiferent de forma de proprietate a unității pe care o conduc. În funcție de mărimea unității, se constată că femeile mai des se regăsesc în calitate de conducători a întreprinderilor micro (31,5%) și a celor mijlocii (24,7%), iar întreprinderilor cu peste 100 de salariați sunt conduse de femei în proporție de 18%.³

Noul plan de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2018-2020 nu abordează în mod comprehensiv inegalitățile enumerate mai sus. Astfel, sporește riscul ca femeile antreprenoare să se confrunte cu majoritatea dificultăților ce au fost identificate și la etapa elaborării Strategie 2012-2020. Femeile sunt subreprezentate în rândul populației antreprenorilor (ponderea antrerenoarelor este de 2,6 ori mai mic decât cea a antreprenorilor)⁴, iar din considerentul că cel de-al 3-lea plan de acțiuni în mare parte este insensibil la aspectul de gen, se ratează

¹ Indexul integrării dimensiunii de gen în politicile publice 2013, pag. 26-27

http://progen.md/files/5331_raportanalizapoliticperspectivagen.pdf

² Articolul 17 LEGE Nr. 5 din 09.02.2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați. Competența Guvernului în scopul abordării complexe a egalității între femei și bărbați, Guvernul: a) asigură integrarea în politici, strategii, programe, acte normative și investiții financiare a principiului egalității între femei și bărbați;

³ Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2016-2020

⁴ În numărul total al antreprenorilor autohtoni ponderea principală o constituie bărbații (72,5%); ponderea femeilor constituind 27,5% - “[Analiza situației curente a femeilor antreprenoare din Republica Moldova, inclusiv din regiunea Transnistreană și UTA Găgăuzia, și identificarea potențialului lor de dezvoltare](#)”, ODIMM 2017

o bună oportunitate de a prevedea măsuri speciale de încurajare a antreprenoriatului feminin și de adoptare a unor măsuri de facilitare a accesului acestora la credite și finanțări, la instruire și consiliere pentru un management eficient și durabil a afacerii.

Recomandări generale

Integrarea perspectivei egalității de gen în Planul de acțiuni 2018-2020. Este încurajator faptul că Planul prevede un obiectiv aparte cu referire la antreprenoriatul feminin. Cu toate acestea, dat fiind faptul că dimensiunea de gen reprezintă un aspect intersectorial, aceasta urmează a fi reflectată în toate acțiunile respectivului document strategic, inclusiv la nivel de indicatori.

Pentru o mare parte dintre activitățile planificate nu este bugetată o sumă exactă pentru implementarea acestora. Termenul *”în limita bugetului de stat”* este foarte vag și este complicat de estimat dacă există resurse financiare suficiente pentru implementarea eficientă a activităților. În acest sens, recomandăm utilizarea unei formule mai exacte de estimare a bugetului planificat pentru fiecare activitate în parte.

Integrarea unei dimensiuni clare de gen și a unui set de indicatori coerenți pentru monitorizarea progresului, în mod special în direcțiile prioritare referitoare la îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare și la dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale.

Tabelul 1. Exemple de indicatori sensibili la dimensiunea de gen

Priorități strategice	Indicatori sensibili la gen
<p><i>Prioritatea 1.</i> Ajustarea cadrului de reglementare la necesitățile dezvoltării întreprinderilor Mici și Mijlocii (IMM)</p>	<p>Studiile sectoriale și cercetările științifice generează date dezagregate pe gen cu referire la:</p> <ul style="list-style-type: none"> - raportul între femei și bărbați în rândul angajatorilor sectoarele de activitate, - profitabilitatea întreprinderilor, - nivelul de export/import, - rata de angajare a femeilor/barbatilor, - respectarea principiilor de reconciliere a vieții de familie cu serviciul, - segregarea pe verticală și orizontală, - discrepanța salarială de gen, - nivelul inovațional, - prioritățile de dezvoltare, - accesul la credite și finanțări, - fluctuația cadrelor, - dificultățile în gestionarea companiilor, - coruptibilitatea, transparența etc.
<p><i>Prioritatea 2.</i> Îmbunătățirea accesului IMM la finanțări</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Discrepanța de gen a beneficiarilor de credite/finanțări/garanții financiare acordate IMMurilor, - Ponderea femeilor și bărbaților solicitanți de credite bancare/nebancare/finanțari, - Rata de acceptare a oferirii creditelor bancare/nebancare femeilor antreprenoare și bărbaților antreprenori, - Suma creditelor/finanțărilor acceptate antreprenoarelor/antreprenorilor, - Ponderea femeilor și bărbaților instruiți cu privire la cadrul legislativ și normativ ce reglementează domeniul achizițiilor publice, etc.

<p><i>Prioritatea 3.</i> Dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturi antreprenoriale</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rata femeilor și bărbaților ce au beneficiat de instruirii în domeniul inițierii și administrării eficiente a afacerii, - Ponderea femeilor autoangajate vs. ponderea bărbaților autoangajați din mediul urban și rural, - Discrepanța de gen a antreprenorilor implicați în tranzacții prejudiciabile pentru consumatori, - Numărul IMM-urilor administrate de femei vs bărbați evaluate, controlate, conformate în urma controalelor de stat, etc.
<p><i>Prioritatea 4.</i> Sporirea competitivității IMM și încurajarea spiritului inovator</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Numărul de start-up-uri inițiate de femei, - Competitivitatea start-up-urilor inițiate de femei, - Ponderea beneficiarelor incubatoarelor inovatoare, - Numărul de brevete înregistrate de femei la nivel național și internațional, - Rata IMM conduse de femei ce au introdus noi linii de producere sau au lansat pe piață noi produse, etc.
<p><i>Prioritatea 5.</i> Facilitarea dezvoltării IMM în regiuni</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rata femeilor autoangajate în zonele rurale, - Numărul femeilor ce au deschis afaceri în zonele rurale, - Raportul dintre antreprenoare și antreprenori în regiuni în dependență de mărimea unității (întreprindere micro, medie sau mare), - Domeniile de activitatea a IMM-urilor regionale conduse de femei și bărbați, - Numărul de afaceri conduse de femei și bărbați finanțate din bugetul public național, etc.

Recomandări specifice

În temeiul obiectivului 1.1 „*Analiza sectorului IMM și necesităților acestuia*” recomandăm ca acțiunile planificate să țină cont de dimensiunea egalității de gen și a indicatorilor respectivi. Astfel, studiile sectoriale și cercetările științifice planificate a fi efectuate în anii 2018-2020, urmează să prevadă generarea **datelor comparative** privind femeile antreprenoare și bărbații antreprenori. Studiile realizate până la momentul actual și datele statistice disponibile prezintă situația în ansamblu, utilizează indicatori generali (număr de unități, număr de salariați, venituri din vânzări, profitul înregistrat etc). Cu toate că obiectivul 7.4 „*Realizarea cercetărilor științifice și asigurarea cu date statistice necesare pentru argumentarea politicii de dezvoltare antreprenoriatului feminin*”, prevede colectarea datelor specifice femeilor ce activează în IMM, totuși **este important să existe o analiză comprehensivă și comparativă a sectorului IMM prin utilizarea unor indicatori dezagregați pe criteriul gen, vârstă, medii etc.**⁵ Aceasta ar permite identificarea problemelor de substrat cu care se confruntă diferite categorii de populație care fie lansează, fie sunt în proces de dezvoltare a unei IMM. Colectarea statistică a datelor dezagregate va oferi o imagine complexă asupra sectorului IMM și va permite stabilirea direcțiilor de intervenție.

În temeiul obiectivelor 1.2 „*Perfecționare cadrului de reglementare a activității IMM*” și 2.1 „*Sporirea accesului IMM la credite bancare prin gestiunea Fondului de Garantare a Creditelor*”, recomandăm să fie revizuite și ajustate cadrul normativ, în special ce vizează criteriile de acordare a creditelor și finanțărilor, întru facilitarea procesului de acordare a creditelor femeilor antreprenoare. Chiar dacă nu sunt disponibile date dezagregate pe gen, se cunoaște că accesul antreprenoarelor la credite și finanțări este mic și că întreprinderile femeilor sunt mai vulnerabile. Revizuirea condițiilor de oferire a creditelor va încuraja accesul antreprenoarelor la credite și finanțări pentru asigurarea durabilității afacerilor.

⁵Colectarea datelor dezagregate pe gen privind IMM-urilor în dependență de conducerea acestora (antreprenoare/ antreprenori), în special pe sectoarele de activitate, profitabilitatea întreprinderilor, nivelul de export/import, rata de angajare a femeilor/barbatilor, asigurarea reconcilierii vieții de familie cu serviciul, segregarea pe verticala și remunerarea femeilor și barbatilor, nivelul inovativ, prioritățile de dezvoltare, accesul la credite și finanțări, fluctuația cadrelor, dificultățile în gestionarea companiilor, coruptibilitatea, transparența etc.

Cu referire la prioritățile 3 „Dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale” și 4 „Sporirea competitivității IMM și încurajarea spiritului inovator”, recomandăm introducerea unor măsuri specifice de încurajare a femeilor să-și deschidă IMM-uri, precum și de facilitare a accesului lor la training și consiliere pentru un management eficient al afacerii dincolo de programele specifice destinate doar femeilor. Aici ne referim atât la continuarea programelor de consolidare ce sunt implementate în Moldova actualmente, cât și la pilotarea și susținerea noilor programe naționale și locale de mentorat, orientate spre fortificarea capacităților antreprenoarelor în domeniul deschiderii unei afaceri și gestionării eficiente a acesteia, planificării strategice și a inovațiilor. Programele pilotate în Moldova în ultimii ani, ce au drept scop capacitatea femeilor antreprenoare, aduc un aport major în asigurarea echilibrului de gen. Instruirea femeilor antreprenoare în ceea ce vizează atât planificarea strategică de termen mediu și lung cât și, în special, orientarea spre inovații, va contribui la asigurarea continuității afacerilor și la obținerea unei profitabilități mai înalte.

Încurajăm implementarea priorității a 5-a „Facilitarea dezvoltării IMM în regiuni” inclusiv prin susținerea femeilor antreprenoare din regiunile rurale, în special datorită faptului că o inegalitate de gen, mai pronunțată în rândul femeilor, se atestă anume în zonele rurale. Din numărul total al antreprenoarelor, doar 14,9% au inițiat afaceri în mediul rural (ODIMM, 2017). Astfel, inițierea propriilor afaceri, dar și facilitarea dezvoltării continue a celor existente, va contribui nu doar la evitarea "plafonului de sticlă" la locul de muncă, dar și la micșorarea diferențelor salariale de gen.

DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE

Creat în anul 1998, *Centrul National de Studii si Informare pentru Problemele Femeii „Parteneriat pentru Dezvoltare” (CPD)* este o instituție obștească, care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală, care pledează pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

Scop. Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

Misiune. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Viziune. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii/ele săi/sale, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plenar în activități politice, economice și sociale.

ADRESA NOASTRĂ:

Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare"

str. Armenească 13, Chisinau,

MD-2012, Republica Moldova

Tel.:+(373 22) 23-70-89, 20-71-57, 20-71-58

Tel.: +(373 22) 20-71-57

Web: www.progen.md

E-mail: cpd@progen.md